

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 32427-10-13

12.8.15

בפני כב' השופטים ישעיהו שנלר, אב"ד, סג"נ; ד"ר קובי ורדי, סג"נ; חגי ברנר

המערערת והמשיבה שכנגד
פלונית
ע"י ב"כ עו"ד ישי בית-און

נגד

המשיב והמערער שכנגד
פלונית
ע"י ב"כ עו"ד דני שרמן ועו"ד אביטל קזלו

ספרות:

[שלמה כרם, חוק הנאמנות, התשל"ט-1979 \(מהדורה 4, 2004\)](#)

[חמי בן-נון, טל חבקין, הערעור האזרחי \(מהדורה 3, 2012\)](#)

חקיקה שאוזכרה:

[חוק המקרקעין, תשכ"ט-1969](#)

[חוק ההתיישנות, תשי"ח-1958: סע' 3](#)

מיני-רציו:

* בית המשפט שלערעור אישר את קביעות בימ"ש קמא ופסק כי האב הוא בעל הדירה שבמחלוקת, באשר הרים את הנטל הכבד המוטל עליו להוכיח קיום נאמנות בינו לבין בתו בנוגע לדירה, חרף היעדר חוזה בכתב ובניגוד לרישום ולהצהרות ההון. עם זאת, אין הוא זכאי להוצאות שכן הוא הביא על עצמו את ההתדיינות בהתנהגותו.

* מקרקעין – בעלות – הוכחתה

* נאמנות – יחסי נאמנות – היווצרותם

* דיון אזרחי – הוצאות משפט – אי-פסיקתן

* דיון אזרחי – הוצאות משפט – התערבות ערכאת ערעור

ערעורים על פסק דין בו נדחתה תביעת המערערת לסילוק ידו של אביה מדירה הרשומה על שמה, ולמתן פס"ד הצהרתי לגבי פרטי מיטלטלין המצויים בדירה – ומנגד קיבל את תביעת האב והצהיר כי הוא בעל זכויות הבעלות בדירה – ללא פסיקת הוצאות לטובתו.

בית המשפט המחוזי דחה את הערעורים ופסק:

אין לייחס כוונות משפטיות לייסוד נאמנות בכל מקרה בו הורה עוזר לילדו לרכוש נכס מקרקעין, ואין לקבוע כי בכל מקרה בו הורה מתגורר בדירה הרשומה על שם ילדו, מדובר בדירה בה בעל הזכויות האמיתי הוא ההורה. אולם במקרה דנן הרים האב את הנטל הכבד המוטל עליו להוכיח קיום נאמנות חרף היעדר חוזה בכתב ובניגוד לרישום ולהצהרות ההון, והוכיח קיום יחסי נאמנות בינו לבין המערערת בנוגע לזכויות בדירה. זיקותיו לדירה גוברות על זיקות המערערת לדירה והוא בעליה. אשר לערעור שכנגד, ניתן להגיש ערעור שכנגד שכל עניינו הוצאות המשפט בהליך בביהמ"ש קמא, אך התערבות ערכאת הערעור בנושא ההוצאות נעשית במשורה ובמקרים חריגים. במקרה זה אין מקום להתערבות באי פסיקת הוצאות לאב, שכן הוא הביא על עצמו את ההתדיינות, כאשר רשם את הדירה על שם הבת ובכך יצר את אותה "תקלה משפטית" העומדת בבסיס המחלוקת בין הצדדים.

פסק דין

השופט ישעיהו שנלר, אב"ד:

1. בפנינו ערעור - וערעור שכנגד - על פסק דינו (המאוחד) של בית המשפט לענייני משפחה (כב' השופטת עליסה מילר), מיום 7.7.13 (תמ"ש 19831-04-10, תמ"ש 4913-01-11, תמ"ש 12936-12-11), [פורסם בבנו] אשר דחה את תביעת המערערת (להלן: **הבת**) לסילוק יד ופינוי של המשיב (להלן: **האב**) מדירה בהרצליה (להלן: **הדירה שבמחלוקת**), וכן את תביעתה למתן פסק דין הצהרתי לגבי פרטי מיטלטלין שונים המצויים באותה דירה - ומנגד קיבל את תביעתו של האב למתן פסק דין הצהרתי, לפיו הוא בעל זכויות הבעלות בדירה שבמחלוקת - כל זאת, ללא צו להוצאות.

רקע עובדתי ופסק הדין קמא

2. הדירה שבמחלוקת נרכשה בשנת 99', כאשר תמורתה שולמה באמצעות מכירת דירה אחרת - שנרכשה בשנת 97' במימון האב, ונרשמה על שם הבת - ובאמצעות משכנתא. לאחר הרכישה נרשמה הבת כבעלת הזכויות בדירה שבמחלוקת בספרי החברה המשכנת, ולזכותה נרשמה הערת אזהרה בפנקסי רישום המקרקעין.

3. הדירה שבמחלוקת נרכשה במצב של מעטפת, ולא הייתה מותאמת למגורים. רק בשנת 2005 נעשו בדירה זו עבודות מקיפות לצורך התאמתה למגורים, והושקע בה סך של כ-2.5 מיליון ₪ - לשיפוצה, עיצובה וריהוט. ממועד זה התגוררו האב ואם המשפחה בדירה שבמחלוקת, לסירוגין עם מגוריהם בדירה שברשותם בירושלים. במקביל, הבת - אשר התגוררה בחו"ל, מאז תחילת שנות ה-90 - שהתה אף היא בדירה שבמחלוקת במהלך ביקוריה בארץ (יחד עם בעלה וילדיהם).

4. בסוף שנת 2009 נפטרה אם המשפחה, ובסמוך לכך הגישה הבת את תביעותיה לבית משפט קמא - והאב הגיש כנגד את תביעתו. בבית משפט קמא טענה הבת כי היא זכאית למימוש זכויות הבעלות בדירה שבמחלוקת, על דרך של קבלת החזקה המלאה בה - דהיינו: סילוק האב מאותה דירה - וכן

כי בהתאם היא הבעלים של המיטלטלין שבדירה שבמחלוקת. כנגד זאת, טען האב כי רישומה של הבת כבעלת זכויות בדירה שבמחלוקת נעשה מטעמים כאלה ואחרים, כאשר הזכויות במהותן נותרו כל העת בבעלותו שלו. האב טען כי לא העניק לבת במתנה את הדירה שבמחלוקת, ואף לא התחייב לתת לה את אותה דירה במתנה - וכי הבת החזיקה את הזכויות בדירה זו עבורו ביחסי נאמנות לפי דין, שמחמת יחסי האמון המשפחתיים לא הועלתה על הכתב. כטענה חלופית בלבד טען האב כי המדובר בהתחייבות לתת את הדירה שבמחלוקת כמתנה - התחייבות אשר לא הושלמה בפנקסי רישום המקרקעין - ומכיוון שכך הוא רשאי לחזור בו ממנה.

5. בית משפט קמא קבע כי ניתן לטעון כנגד תוכן פנקסי רישום המקרקעין, כאשר על הטוען כנגדם - למשל, בטענת קיום יחסי נאמנות - מוטל נטל כבד. בית משפט קמא הוסיף וקבע, כי דרישת הכתב אינה תנאי לקיומה של נאמנות, אשר יכולה למצוא ביטוי בדרכים שונות - לרבות בדרך של "נאמנות משתמעת", הנוצרת מכוח כוונת הצדדים ונלמדת מהתנהגותם ופעולותיהם. במקרה כזה, של נאמנות בלתי-רשומה, על הנהנה הנטל להוכיח את דבר קיומה.

6. בעניין שבפניו, קבע בית משפט קמא מפורשות כי האב הצליח להוכיח כי התקיימו יחסי נאמנות בינו לבין הבת בעניין הזכויות בדירה במחלוקת. את קביעתו ביסס בית משפט קמא בהרחבה ובאופן מנומק על המסכת העובדתית כפי שנפרשה בהליך שהתנהל בפניו, בעדויות של עדים רבים ובראיות בכתב. בית משפט קמא סיכם בעניין זה כי:

"[האב] העיד מ'דם לבו' ועדותו הייתה אמינה ומהימנה; גרסתו התיישבה עם יתר העדויות והראיות שהונחו בפניו, והייתה יותר מתקבלת על הדעת מטענות התובעת [הבת], אשר לא התיישבו הן עם העדויות האחרות והן עם הגיונם של דברים... לעומת זאת, עדותה של התובעת הייתה בלתי-ברורה ורצופה בסתירות לגבי נושאים מהותיים ומרכזיים במחלוקת. לעיתים חזרה בה מהצהרותיה או להטטה בין גרסאות שונות, הכל כפי שפורט בגוף פסק הדין." [פיסקה 29 לפסק דין קמא]

כמו כן, דחה בית משפט קמא את טענת ההתיישנות שהועלתה כנגד טענת הנאמנות - הן מטעם דיוני והן לגוף הדברים, משמרוץ ההתיישנות כנגדה מתחיל להימנות רק מעת הפרת יחסי הנאמנות.

7. בהתאם לאמור לעיל, קיבל בית המשפט קמא את תביעת האב למתן פסק דין הצהרתי, לפיו הוא בעל הזכויות בדירה שבמחלוקת - על בסיס טענת הנאמנות - ודחה את תביעת הבת לסילוק יד ופינוי האב מהדירה שבמחלוקת, כמו גם את תביעתה ביחס לזכויות במיטלטלין שבאותה דירה. כל זאת, ללא צו להוצאות.

טענות הצדדים בערעור העיקרי ובערעור שכנגד

8. בערעור העיקרי - הוא הערעור שהגישה הבת - נטען ארוכות כנגד פסק דינו של בית משפט קמא, כמעט על כל רכיביו. בין היתר נטען בערעור כי שגה בית משפט קמא בקובעו: כי האב הצליח לבסס

טענתו בדבר קיום יחסי נאמנות בין הצדדים; כי התביעה לא התיישנה; כי האב הצליח להרים את הנטל להוכיח קיום נאמנות משתמעת - לרבות בעדויות מטעמו; כי האב (יחד עם אשתו, אם המשפחה המנוחה) השקיע בדירה שבמחלוקת - מזמנו ומכספו - וכי יש בכך כדי לשנות מזכויות הבעלות באותה דירה; כי המיטלטלין בדירה שבמחלוקת שייכים לאב; ובפן המשפטי - בשאלה האם טען האב בהליך קמא טענות עובדתיות סותרות (טענת נאמנות וטענת מתנה).

9. בתשובתו לערעור העיקרי, תמך האב בעיקרי פסק דינו של בית משפט קמא. האב ציין, כי בית משפט קמא קבע - בהסתמך על עדים ומסמכים רבים - כי הדירה שבמחלוקת נבחרה על ידו ונרכשה מכספיו, שופצה ורוהטה במיליוני שקלים מכספיו בלבד, לפי בחירתו וטעמו, ועבור מגוריו בה, כי התגורר בדירה שבמחלוקת (יחד עם אשתו המנוחה) - לסירוגין - במשך מספר שנים, ונהג בה מנהג בעלים לכל דבר ועניין. האב פירט מדוע יש לדחות את טענת הבת כנגד קביעתו של בית משפט קמא לקיומה של עסקת נאמנות בעל-פה. כמו כן, ביקש האב לדחות - כפי שדחה בית משפט קמא - את שנטען בדבר טענות עובדתיות סותרות והתיישנות. עוד הדגיש האב, כי בערעור מבקשת הבת כי בית משפט זה יתערב בקביעות עובדתיות של בית משפט קמא - בניגוד להלכה הפסוקה.

10. נוסף על תשובתו לערעור שהגישה הבת, הגיש האב ערעור שכנגד שעניינו אי-פסיקת הוצאות לטובתו בהליך בבית משפט קמא. בערעור שכנגד נטען כי בפרט בנסיבות העניין זכאי הצד הזוכה - כמקובל בדין - לפסיקת אותן הוצאות ריאליות שהוציא בניהול ההליך שנפסק לטובתו. בעיקרי טיעוניה טענה הבת כי יש לדחות את הערעור שכנגד, לרבות הואיל ולא ניתן להגישו כערעור שכנגד בהיעדר "זיקה" לערעור העיקרי.

דיון והכרעה

11. בהתאם להלכה הפסוקה ולספרות המשפטית, חוזה נאמנות - גם במקרה שבפנינו - אינו חייב להיערך בכתב. וכך פורשו הדברים ב-ע"א 8168/09 ועד חברת עולי משהד (אירן) ירושלים נ' הועד המרכזי לעולי (אנוסי) משהד אירן בישראל [פורסם בנבו] (23.10.2012):

"סעיף 2 לחוק קובע כי "נאמנות נוצרת על פי חוק, על פי חוזה עם נאמן או על פי כתב הקדש". ככל שביחסי נאמנות לצורך השאלת שם עסקינן נראה כי החוזה עם הנאמן שבו מדבר סעיף 2 לחוק אינו חייב להיערך בכתב גם מקום שבו הנאמנות סבה סביב רכישת נכס מקרקעין על-ידי הנאמן עבור הנהנה ורישומו על שם הנאמן. זאת להבדיל מן ההתחייבות לעשות עסקה במקרקעין שתיערך בין המוכר לנאמן (עבור הנהנה), הטעונה מסמך בכתב מכוח סעיף 8 לחוק המקרקעין (ראו: כרם, 235 [שלמה כרם, "חוק הנאמנות, התשל"ט-1979", 235 (מהדורה רביעית, 2004)]; ראו והשוו: ע"א 3829/91 וואלס נ' גת, פ"ד מח(1) 801, 810-811 (1994)". [ההדגשה

שלי]

עם זאת, ברי לכל כי מחמת אי-קיום חוזה נאמנות בכתב ותוכן פנקסי רישום המקרקעין והצהרת הון שאינם מעידים על נאמנות כאמור, על הטוען לקיום נאמנות - בענייננו האב - אכן מוטל נטל כבד במישור הראייתי.

12. כפי שפירט בית משפט קמא, הנסיבות בענייננו מצביעות על זיקות רבות בין האב לבין הדירה שבמחלוקת:

- א. הוכח כי האב נהג, גם במקרים אחרים, לרשום נכסי מקרקעין על שם מי מילדיו - לרבות על שם הבת - תוך שהבעלות בפועל הייתה שלו.
- ב. האב הוא שטיפל בכל דבר ועניין בקשר לרכישת הדירה שבמחלוקת - החל מבחירת מיקום הדירה, בסמוך למשפחת אשתו המנוחה - כאשר לבת לא הייתה כל מעורבות של ממש בנושא.
- ג. רכישת הדירה שבמחלוקת נעשתה מכספי האב.
- ד. האב הוא שטיפל בשיפוץ, עיצוב וריהוט הדירה שבמחלוקת - לפי בחירתו וטעמו הוא - על כל פרטי העבודות הנ"ל, במשך תקופה של שנה וחצי.
- ה. שיפוץ, עיצוב וריהוט הדירה שבמחלוקת נעשו מכספי האב, בסך של כ-2.5 מיליון ₪ - שאף צירף קבלות מפורטות על רוב רובו של הסכום.
- ו. האב ואשתו המנוחה הם שגרו, בפועל, בדירת המחלוקת במשך שנים (לסירוגין), ועשו בה מנהג בעלים בהתאם לנוחותם ולצרכיהם.
- ז. האב הוא ששילם את מרבית החזרי המשכנתא בגין הדירה שבמחלוקת וכן את מרבית הוצאות אחזקת הבית.

13. מנגד, כעולה מן הדברים, זיקתה של הבת לדירה שבמחלוקת מתבטאת בתשלום חלק מהחזרי המשכנתא והוצאות אחזקת הבית (בלבד). בעניין החזרי המשכנתא העיד האב כי אלה הם למעשה תשלומים עבור החזר הלוואה שנתן לבעלה של הבת ולשותפו של הבעל. בניגוד לעמדתו של בית משפט קמא אשר דחה את הטענה בדבר ההלוואה, ניתן למצוא תימוכין לטענה זו בעדותה של הבת בדבר מערכת יחסים פיננסית מורכבת בין הצדדים - הכוללת העברות כספים מרובות במזומן, בשיקים ובהעברות בנקאיות. ובלשונה של הבת עצמה **"אבא שלי השתמש בי כצינור להעברת 250 אלף דולר לישראל"** [כמצוטט בפיסקה 25 לפסק דין קמא]. גם לעניין הוצאות אחזקת הבית קיים הסבר, שכן אין חולק כי הבת שהתה בדירה שבמחלוקת לפרקים (בעת ביקוריה בארץ, עם בעלה וילדיהם) - ועל כן אך טבעי היה שתשתתף בהוצאות בגין אותן תקופות. מכל מקום, אין בשתי זיקות אלה כדי להכריע בשאלת הזכויות בנכס, ולגבור על כל הזיקות הקושרות את האב לדירה שבמחלוקת כפי שפורטו לעיל (ובכללן תשלומים דומים ששילם האב).

14. נוסף על ממצאים עובדתיים אלה נזכיר כי בית משפט קמא קבע גם בדבר מהימנות הצדדים, ובין היתר כי **"[האב] העיד מ'דם לבו' ועדותו הייתה אמינה ומהימנה; גרסתו התיישבה עם יתר העדויות והראיות שהונחו בפני... לעומת זאת, עדותה של התובעת הייתה בלתי-ברורה ורצופה בסתירות לגבי נושאים מהותיים ומרכזיים במחלוקת"** [פיסקה 29 לפסק דין קמא, כמצוטט לעיל בהרחבה].

15. כאמור, בפן המשפטי טענה הבת כי יש לדחות את טענת הנאמנות מחמת התיישנות. כפי שציין בית משפט קמא נכונה, אין לקבל את טענה זו משני טעמים: ראשית כל, מהטעם הדיוני לפיו לפי הוראת [סעיף 3 לחוק ההתיישנות](#), התשי"ח-1958, והפסיקה יש להעלות טענת התיישנות בהזדמנות הראשונה. כדוגמא בלבד מהשנים האחרונות, ראו - בנסיבות הקרובות לענייננו - [ע"א 5574/09 הזימה סעיף הזימה קזל נ' קרן קיימת לישראל](#) [פורסם בנבו] (16.11.2011), והאסמכתאות המאוזכרות שם. ושנית, לגוף הדברים - כפי שהוסבר, בין היתר, ב-[ע"א 7231/10 תלמוד תורה בית יהודה קריית אתא ע"ש יהודה גפן ז"ל נ' עיריית קריית אתא](#) [פורסם בנבו] (17.10.2012):

"החזקת נאמן בנכס, מעצם טבעה וטיבה, היא החזקה עבור הנהנה. ככלל, סומך הנהנה על הנאמן כי ינהל את נכסיו בנאמנות מלאה, ואין בהחזקתו של הנאמן בנכס משום חזקה נוגדת ([ע"א 410/87 עיזבון המנוחה רבקה ליברמן ז"ל נ' יונגר, פ"ד מה\(3\) 749, 755 \(1991\)](#)). לפיכך, ככלל, טענתו של נאמן כי תביעת הנהנה התיישנה לא תישמע, בהיותה למעשה טענת הנאמן לבעלות בנכס ([ע"א 3322/95 גמזו נ' גושן, פ"ד נ\(4\) 526, 520 \(1997\)](#)) (להלן: עניין גמזו); שלמה כרם נאמנות 201 (מהדורה רביעית, 2004) (להלן: כרם)). אין פירוש הדבר כי תביעתו של נהנה נגד נאמן בנוגע לנכסי הנאמנות לעולם תהא חסינה מפני טענת התיישנות, אלא שמאפייניה הייחודיים של מערכת היחסים - המתקיימת בין הנאמן (הקונסטרוקטיבי) לנהנה, מחייבים ביצוע התאמות בהחלת דיני התיישנות (עניין גמזו, בעמ' 525). השאלה הצריכה לענייננו היא מהן אותן "התאמות" הנובעות מהחלת דיני הנאמנות, ומהן הנסיבות בהן לא יוכל הנהנה להסתמך על יחסי הנאמנות שבינו לבין הנאמן כדי להדוף את תקופת התיישנות? ובמילים אחרות, אימתי מתחיל מרוץ תקופת התיישנות ביחסי נאמן (קונסטרוקטיבי) - נהנה?

13. עיון בפסיקה מעלה כי תפישת היחס בין הצדדים כיחס של נאמנות קונסטרוקטיבית משפיעה על סוגיית התיישנות בשני היבטים (עניין גמזו, בעמ' 526): ההיבט האחד עניינו בהגדרת המועד ממנו מתחיל מרוץ התיישנות. בנסיבות של נאמנות קונסטרוקטיבית, יושהה מרוץ תקופת התיישנות כל עוד הנאמן אינו כופר בנאמנות או כל עוד הוא אינו מפר את חובת הנאמנות." [ההדגשות שלי]

16. אשר על כן, הורם הנטל לקיום יחסי נאמנות בין האב לבין הבת בכל הנוגע לזכויות הקנייניות בדירת המחלוקת - כפי שקבע בית משפט קמא. משכך, אכן אין צורך לדון בטענתו החלופית של האב בדבר התחייבות לתת מתנה - בין אם היא טענה עובדתית סותרת האסורה לפי הדין (כטענת הבת) ובין אם היא אינה כזו, כפי שנקבע על ידי בית משפט קמא.

למען הסר ספק, ולהשלמת התמונה, יודגש כי מקובלת גם עלינו הערתו של בית משפט קמא - לפיה אין בקביעה לעניין זכויות האב בדירה שבמחלוקת כדי לקבוע עמדה באשר לזכויות אם המשפחה המנוחה באותה דירה ובזכויות יורשיה לפי צוואתה, ובכלל זה הבת.

17. כמעט בחזקת למעלה מן הנדרש נציין, כי אנו דוחים את הנטען בערעור לפיו פסק דינו של בית משפט קמא יוצר "קושי עצום", כאילו "כל הורה" יוכל לטעון כי מי מילדיו הוא נאמן על זכויות בעלות במקרקעין השייכות למעשה להורה. כאמור לעיל, פסק דינו של בית משפט קמא התבסס על ניתוח המסכת הראייתית הנרחבת שנפרשה בפניו, אשר היה בה כדי להרים את הנטל לקיום יחסי הנאמנות ("נאמנות משתמעת") בין הצדדים בהליך שבפניו - בניגוד לתוכן פנקסי רישום המקרקעין (והצהרת ההון). שלא כנטען על ידי הבת, לא "כל היסודות האלה" מתקיימים ומתאימים "לכל הורה במדינת ישראל".

אל למערכת המשפט לייחס כוונות משפטיות לייסוד נאמנות בכל מקרה בו הורה עוזר לילדו לרכוש נכס מקרקעין, בין בהשקעה כספית ובין בהשקעה אחרת. אין אף לקבוע קטגורית כי בכל מקרה בו הורה מתגורר בדירה הרשומה על שם ילדו, מדובר - כבר על פני הדברים - בדירה בה בעל הזכויות האמיתי הוא ההורה. אך במקרה שעמד בפני בית משפט קמא, בו ראיות רבות קשרו בין האב לדירה שבמחלוקת - ובו בעת לא היו ראיות בעלות משקל אשר קשרו בין הבת (המתגוררת בחו"ל) לבין אותה דירה - יכול היה בית משפט קמא להסיק על קיום נאמנות לטובת האב, בנסיבות העניין ולרבות על בסיס מהימנות הצדדים שהעידו בפניו.

18. סיכומם של דברים שבפנינו ערעור על ממצאים עובדתיים, לרבות מהימנות, אשר אין דרכה של ערכאת הערעור להתערב בהם אלא במקרים חריגים - אשר המקרה דן אינו נמנה עליהם. למעשה, אין חולק כי מקור המימון לרכישת הדירה שבמחלוקת בתמורת דירה שמומנה אף היא על ידי האב - הגם שנרשמה על שם הבת ו/או בעלה - ובנוסף לכך הושקע סך של כ-2.5 מיליון ₪ על מנת להכשירה למגורים ולריהוט, אף זאת על ידי האב. אין גם חולק שבפועל נהג האב באותה דירה כמנהג בעלים, לרבות מגורים בה יחד עם המשפחה.

הטענה היחידה שיכולה הייתה הבת להעלות עניינה אודות תשלום חלק מהמשכנתא וכך תשלום חלק מהוצאות אחזקת הבית. אולם, כאמור, אין בכך כדי לשנות את התוצאה המתחייבת ובמיוחד גם לשיטתה של הבת התקיימו יחסים כספיים אלו או אחרים בין הצדדים.

19. **ומכאן לערעור שכנגד**: כאמור לעיל, כשאלה מקדמית עלינו להידרש לשאלה האם קיימת זיקה בין הערעור שכנגד לבין הערעור העיקרי - או בפשטות, האם ניתן להגיש ערעור שכנגד שכל עניינו בעניין הוצאות המשפט בהליך בבית המשפט קמא.

לגישתנו, התשובה לשאלה הנ"ל היא חיובית והיא עולה בקנה אחד עם פסיקתו העדכנית של בית המשפט העליון. בפרט מסקנתו תואמת את מה שנקבע ב-ע"א [2579/11](#) **בנק הפועלים בע"מ נ' סולכור חברה לשיווק וקניות בע"מ** [פורסם בבנו] (29.6.14):

"כידוע, די בקיום זיקה "ולו גם מצומצמת בהיקפה" בין הערעור לבין הערעור שכנגד, כאשר "בשנים האחרונות השתרשה הדעה כי הערעור שכנגד יכול להתייחס לכל עניין הקשור בערעור העיקרי ואפילו מדובר בקשר ענייני רופף..." (חמי בן-נון וטל **חבקינן, הערעור האזרחי 412** (מהדורה שלישית, 2012)). הוצאות משפט הן לעולם סעד טפל ההולך אחר

העיקר, וכאשר בערעור הראשי משיג המערער על עצם חיובו, ברי כי שינוי בפסק הדין יגרור אחריו שינוי בפסיקת הוצאות, עד שהמשיב רשאי לערער בגדר ערעור שכנגד גם בסוגיה זו... [ההדגשה שלי]

עוד ראו מפסיקת בית המשפט העליון מהעת האחרונה, לפיה יש לתת פרשנות רחבה לשאלת קיום זיקה בין ערעור לערעור שכנגד: [ע"א 817/15 מויאל הנדסה בע"מ נ' אריה רואש](#) [פורסם בנבו] (19.7.2015) - בעניין פסיקת הוצאות; [עע"מ 200/15 מפרם בע"מ נ' עיריית קריית אתא](#) [פורסם בנבו] (18.5.15); [ע"א 4160/13 סלע בנגב חברה לעבודות עפר, כבישים ופיתוח בע"מ נ' מנהל מע"מ באר שבע](#) [פורסם בנבו] (14.1.15); [ע"א 2266/14 רועי ילין נ' אם תרצו ציונות או לחדול](#) [פורסם בנבו] (29.9.14) - בעניין פסיקת הוצאות.

20. עם זאת, לגופם של דברים, אין מדרכה של ערכאת הערעור להתערב בקביעת הערכאה הדיונית בנושא הוצאות - הרואה לנגד עיניה את מכלול נסיבותיו של הסכסוך ואת התנהלות בעלי הדין. ההתערבות בעניין זה נעשית במשורה ובמקרים חריגים, בלבד, כאשר נפלה טעות משפטית קיצונית או כאשר דבק פגם או פסול מהותי בשיקול דעתה של הערכאה הדיונית ו"לפנים משורת הדין" (ראו פירוט הדברים ב"סוגיות בסדר דין אזרחי", אורי גורן, מהדורה אחת עשרה, תשע"ג-2013, 728 - 729).

21. יתרה מכך, יפה כאן קביעתו של בית המשפט העליון מהעת האחרונה ממש - ב-[ע"א 1333/14 סעדה גואנה מיטרי נ' עו"ד עלס דוברונסקי](#) [פורסם בנבו] (28.7.15) - לפיה צד אשר "הביא על עצמו את ההתדיינות הענפה" או "אפשר בהתנהגותו לאורך הזמן... את ההתדיינות כולה" אינו זכאי להוצאות משפט, ולמצער לא להוצאות משפט ריאליות. בענייננו מתייחסים הדברים לאב, אשר מחמת שרשם את הדירה שבמחלוקת על שם הבת, מסיבותיו שלו - אשר לא הובהרו עד תום, וביניהן "טעמי מס" (לגרסתו שלו) - יצר את אותה "תקלה משפטית" (אי-ההתאמה בין קיום יחסי לנאמנות להיעדר הרישום בפנקסי רישום המקרקעין ובהצהרת ההון), העומדת בבסיס המחלוקת בין הצדדים כפי שהועמדה להכרעה בפני בית משפט קמא.

סוף דבר

22. לאור האמור, אמליץ לחבריי לדחות את שני הערעורים שבפנינו - הן הערעור העיקרי והן הערעור שכנגד.

בשים לב לכל נסיבות העניין, לרבות דחיית הערעור העיקרי שהיווה את עיקר הדין וכך גם שלא נפסקו - כאמור - הוצאות בבית משפט קמא, המערערת תשלם למשיב הוצאות משפט ושכ"ט עו"ד בסך של 30,000 ₪.

הפיקדון שהפקידה המערערת יועבר למשיב על חשבון הוצאות הנ"ל, באמצעות באי כוחו. הפיקדון שהפקיד המשיב, במסגרת הערעור שכנגד, יוחזר לו באמצעות באי כוחו.

ישעיהו שנלר, שופט, סג"נ

השופט ד"ר קובי ורדי, סג"נ:

אני מסכים.

ד"ר קובי ורדי, שופט, סג"נ

השופט חגי ברנר:

אני מסכים.

חגי ברנר, שופט

הוחלט בהתאם לפסק דינו של השופט שנלר.

המזכירות תמציא העתק מפסק הדין לבי"כ הצדדים.

ניתן היום, כ"ז אב תשע"ה, 12 אוגוסט 2015.

חגי ברנר, שופט

ד"ר קובי ורדי, שופט, סג"נ

ישעיהו שנלר, אב"ד-

סג"נ

ישעיהו שנלר 54678313
נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה

[בעניין עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, חקיקה ועוד באתר נבו – הקש כאן](#)